

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 300/2016-24

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 11. mája 2016 predbežne prerokoval sťažnosť obchodnej spoločnosti ALCAST, a. s., Rybnická 2709, Snina, [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], zastúpených advokátom JUDr. Danielom Finkom, advokátska kancelária, Valaškovská 21, Humenné, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Okresného súdu Bratislava I č. k. 25 Cb 104/2005-672 z 29. septembra 2014 a rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 1 Cob 25/2015-696 z 12. novembra 2015 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť obchodnej spoločnosti ALCAST, a. s., [REDACTED] a [REDACTED] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 12. apríla 2016 doručená sťažnosť obchodnej spoločnosti ALCAST, a. s., Rybnická 2709, Snina, [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED] (ďalej spolu len „sťažovatelia“), ktorou namietajú porušenie svojho základného práva

na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozsudkom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) č. k. 25 Cb 104/2005-672 z 29. septembra 2014 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 1 Cob 25/2015-696 z 12. novembra 2015.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovatelia podali 4. júna 2004 na okresnom súde žalobu o náhradu škody a o náhradu nemajetkovej ujmy za poškodenie dobrej povesti proti Národnej banke Slovenska, Imricha Karvaša 1, Bratislava (ďalej len „odporca v 1. rade“). Zároveň sa domáhali uvedenia údajov v Registri bankových úverov a záruk (ďalej len „register“ alebo v citáciách aj „RBÚZ“) do súladu so skutočným stavom. Po pripustení zmeny žalobného petitu bola predmetom konania len náhrada škody a náhrada nemajetkovej ujmy. Neskôr navrhli pristúpenie ďalšieho účastníka konania na strane odporcu, a to Slovenskej republiky, zastúpenej Národnou bankou Slovenska, Imricha Karvaša 1, Bratislava (ďalej len „odporca v 2. rade“), a 22. júna 2010 navrhli na strane odporcu pristúpenie [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], správcu konkurznej podstaty úpadcu [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „odporca v 3. rade“). Obom návrhom okresný súd vyhovel.

Protiprávneho konania sa odporcovia v 1. a 2. rade mali dopustiť tým, že odporca v 1. rade podával bankám a pobočkám zahraničných bánk nesprávne údaje o sťažovateľovi v 1. rade obsiahnuté v registri, ako aj tým, že *„umožnili odporcovi v 3. rade zapisovať (formou aktualizácie zápisov) údaje do RBÚZ napriek tomu, že bol na DB vyhlásený konkurz“*. Odporca v 3. rade zasa konal protiprávne tým, že *„porušil povinnosť aktualizovať zápis navrhovateľ v 1 rade v RBÚZ v zmysle uskutočneného rozsahu splatenia pohľadávky, čím neposkytoval pravdivý obraz o úverovej disciplíne navrhovateľa v rade 1“*.

Po vrátení veci na ďalšie konanie okresný súd rozsudkom č. k. 25 Cb 104/2005-672 z 29. septembra 2014 žalobu sťažovateľov opätovne zamietol a uložil im povinnosť náhrady trov konania odporcovi v 3. rade.

Na odvolanie sťažovateľov krajský súd rozsudkom č. k. 1 Cob 25/2015-696 z 12. novembra 2015 napadnutý prvostupňový rozsudok v zamietajúcom výroku potvrdil a vo výroku o náhrade trov konania ho zrušil a vrátil vec na ďalšie konanie okresnému súdu.

V sťažnosti doručenej ústavnému súdu sa kritika sťažovateľov koncentruje do tvrdenia o nesprávnosti právnych záverov oboch všeobecných súdov konajúcich v ich veci, ktoré sa týkali momentu zániku oprávnenia pôsobiť ako banka, ako aj vyhodnotenia odporcom v 3. rade uplatnenej námietky premlčania práva na náhradu škody.

Citujúc všeobecne záväzné podzákonné právne predpisy vydané odporcom v 1. rade, ako aj jeho interný predpis (pracovná inštrukcia), ktoré sa dotýkajú prevádzky registra, sťažovatelia dôvodí, že register „*nereagoval na legislatívne zmeny týkajúce sa obchodných spoločností a bankového sektora... Programovo – technicko – právna vada systému tak... umožnila vstup do RBÚZ subjektu, ktorému už mal byť podľa názoru žalobcov odopretý, a taktiež zapríčinila, že údaje z RBÚZ neboli vymazané bezodkladne po tom čo vymazané mohli a mali byť.*“. Okresný súd i krajský súd tak podľa názoru sťažovateľov pojali zodpovednosť odporcu v 1. rade „*mimoriadne reštriktívne*“.

Sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd rozhodol vo veci samej nálezom takto:

„1. Základné právo sťažovateľa 1. ALCAST, a. s., Rybnická 2709, 069 01 Snina, [REDAKOVANÉ]... sťažovateľa 2. [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], sťažovateľa 3. [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] na prístup k súdu a na spravodlivé súdne konanie upravené v článku 46 dos. 1 Ústavy SR bolo rozhodnutím – rozsudok Okresného súdu Bratislava sp. zn. 25Cb/104/2005-672 zo dňa 29.09.2014, v spojitosti s rozsudkom Krajského súdu Bratislava sp. zn. 1Cob/25/2015-696 zo dňa 12.11.2015, porušené.

2. Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje rozsudok Okresného súdu Bratislava sp. zn. 25Cb/104/2005-672 zo dňa 29.09.2014, v spojitosti s rozsudkom Krajského súdu Bratislava sp. zn. 1Cob/25/2015-696 zo dňa 12.11.2015 a vec sa vracia Okresnému súdu Bratislava I na ďalšie konanie a rozhodnutie, v ktorom je porušovateľ povinný vec opätovne prerokovať a rozhodnúť.

3. Súd priznáva sťažovateľom v 1. až 3. rade nárok na úhradu trov konania a právneho zástupcovi navrhovateľov v 1. až 3. rade nárok na náhradu trov právneho zastúpenia, s tým, že tieto trovy sú povinní zaplatiť spoločne a nerozdielne porušovateľ základného práva a žalovaní v 1. a 3. rade.“

Zároveň sťažovatelia ústavnému súdu navrhujú prijatie dočasného opatrenia spočívajúceho v odklade vykonateľnosti „*napadnutého právoplatného rozhodnutia, najmä s poukazom na tú skutočnosť, aby sa žalovaný v 3. rade zdržal konania smerujúcemu k rozvrhovému uzneseniu, resp. aby mu Ústavný súd uložil povinnosť nenakladať s finančnými prostriedkami vo výške sťažovateľmi uplatňovaných nárokov vrátane príslušenstva*“. Navrhujú tiež, aby ústavný súd „*uložil Okresnému súdu Bratislava I, aby sa zdržal vydania rozhodnutia o trovách konania a náhrade trov právneho zastúpenia, v zmysle zrušujúcich výrokov rozsudku Krajského súdu v Bratislave spisová značka ICob/25/2015-696 zo dňa 12.11.2015, a to až do doby právoplatného rozhodnutia vo veci na Ústavnom súde*“.

Napokon sťažovatelia navrhujú priznať im finančné zadost'učinenie.

II.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

1. Podľa § 20 ods. 4 zákona o ústavnom súde je ústavný súd viazaný návrhom na začatie konania.

Viazanosť ústavného súdu návrhom na začatie konania sa vzťahuje zvlášť na návrh výroku rozhodnutia, ktorého sa sťažovateľ domáha (petit sťažnosti). Ústavný súd teda môže rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľ domáha v petite svojej sťažnosti, a vo vzťahu k tomu subjektu, ktorý označil za porušovateľa svojich práv (I. ÚS 316/09, I. ÚS 98/2011, II. ÚS 103/08, II. ÚS 154/09, III. ÚS 235/05, IV. ÚS 174/2011).

Sťažovatelia sformulovali petit svojej sťažnosti tak, že navrhujú vysloviť porušenie označeného základného práva prvostupňovým rozsudkom okresného súdu „v *spojitosti*“ s druhostupňovým rozsudkom krajského súdu. Uvedená formulácia neobsahuje jednoznačnú explicitnú identifikáciu namietaného zásahu, keďže pripúšťa výklad, podľa ktorého sťažovatelia atakujú len prvostupňový rozsudok, ale aj výklad, podľa ktorého nedovolený zásah do ich základného práva mal byť vyvolaný prvostupňovým rozsudkom i odvolacím rozsudkom krajského súdu.

Ústavný súd nepristúpil k výzve adresovanej sťažovateľom na spresnenie sťažnostného petitu v naznačenom ohľade, ale berúc do úvahy odôvodnenie sťažnosti, formuláciu bodu 2 petitu sťažnosti, a v konečnom dôsledku i vlastné zistenia vedúce k odmietavému výroku uznesenia z predbežného prerokovania sťažnosti ustálil predmet konania, tak ako je vymedzený v záhlaví tohto uznesenia.

2. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

3. V čl. 127 ods. 1 ústavy je zakotvený princíp subsidiarity, podľa ktorého ústavný súd môže konať o namietanom porušení práv sťažovateľa a vecne sa zaoberať sťažnosťou iba vtedy, ak sa sťažovateľ nemôže domáhať ochrany svojich práv pred všeobecným súdom. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda automaticky nezakladá aj právomoc ústavného súdu na konanie o ňom. Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby zistí, že ochrany tohto základného práva alebo slobody, porušenie ktorého namieta, sa sťažovateľ môže domôcť využitím jemu dostupných a aj účinných právnych prostriedkov nápravy, prípadne iným zákonne upraveným spôsobom pred iným súdom alebo pred iným štátnym orgánom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie (napr. m. m. I. ÚS 103/02, I. ÚS 6/04, II. ÚS 122/05, IV. ÚS 179/05, IV. ÚS 243/05, II. ÚS 90/06). Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

Zásada subsidiarity reflektuje okrem iného aj princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o sťažnosti preskúmané (IV. ÚS 303/04).

Pokiaľ ide o napadnutý rozsudok okresného súdu č. k. 25 Cb 104/2005-672 z 29. septembra 2014, ústavný súd vzhľadom na už uvedené poukazuje na skutočnosť, že proti nemu bolo možné podať odvolanie ako riadny opravný prostriedok (čo sťažovatelia aj využili), a preto sťažnosť v tejto časti bolo potrebné podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietnuť pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie a rozhodnutie o nej.

4. Pri predbežnom prerokovaní časti sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva sťažovateľov na súdnu ochranu rozsudkom krajského súdu č. k. 1 Cob 25/2015-696 z 12. novembra 2015 sa ústavný súd opätovne obracia na už popísaný princíp subsidiarity jeho právomoci.

Ústavný súd v rámci predbežného prerokovania tejto časti sťažnosti zistil, že sťažovatelia doručili okresnému súdu 14. marca 2016 dovolanie proti obom rozsudkom, ktoré napadli aj v sťažnosti doručenej ústavnému súdu. Prípustnosť dovolania má spočívať vo vade odňatia možnosti konať pred súdom a dôvody dovolania zakladajú na § 241 ods. 2 písm. a) až c) zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov. Dovolacia vec je v súčasnosti na okresnom súde, pretože je potrebné rozhodnúť o žiadosti sťažovateľov o oslobodenie od súdneho poplatku za podané dovolanie.

Zistená skutočnosť podania dovolania proti napadnutému rozsudku krajského súdu sťažovateľmi vzhľadom na princíp subsidiarity vyplývajúci z čl. 127 ods. 1 ústavy vylučuje právomoc ústavného súdu meritórne konať a rozhodovať o uplatnených námietkach porušenia označeného základného práva, ak je zrejmé, že sťažovatelia podali dovolanie, pričom v čase rozhodovania ústavného súdu nie je dovolacie konanie skončené. Sťažnosť musela byť preto v tejto časti odmietnutá pre jej predčasnosť, pretože o ochrane základného práva na súdnu ochranu, ktorého porušenie sťažovatelia namietajú, bude vo vzťahu ku krajskému súdu ako súdu odvolaciemu rozhodovať dovolací súd.

Súbežné podanie dovolania a sťažnosti na ústavnom súde navodzuje situáciu, keď uvedený princíp subsidiarity síce vylučuje právomoc ústavného súdu, ale iba v čase do rozhodnutia najvyššieho súdu o dovolaní. Tejto situácii zodpovedá aplikácia § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého je sťažnosť neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje.

Ústavný súd preto zaujal názor (podobne napr. I. ÚS 169/09, I. ÚS 237/09, I. ÚS 358/09), že v prípade podania mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania) a súbežne podanej sťažnosti na ústavnom súde je sťažnosť považovaná za prípustnú až po rozhodnutí o dovolaní.

Ústavný súd sa však v daných okolnostiach musel zaoberať aj úvahou, aké dôsledky bude mať pre sťažovateľov prípadné posúdenie dovolania najvyšším súdom ako dovolania neprípustného. Pre tento prípad ústavný súd majú na zreteli účel základného práva

na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy konštatuje, že v prípade procesného rozhodnutia najvyššieho súdu o dovolaní bude sťažovateľom lehota na podanie sťažnosti ústavnému súdu považovaná za zachovanú aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu krajského súdu ako súdu odvolacieho (porovnaj tiež rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 12.11. 2002 vo veci Zvolský a Zvolská verus Česká republika, sťažnosť č. 46129/99, body 51, 53 a 54).

A contrario potom platí, že v prípade vecného posúdenia a rozhodnutia najvyšším súdom o dovolaní budú mať sťažovatelia k dispozícii už iba podanie sťažnosti ústavnému súdu týkajúcej sa tohto dovolacieho rozhodnutia za obvyklých podmienok.

Vzhľadom na tieto skutočnosti sa ústavný súd podanou sťažnosťou v časti namietajúcej porušenie základného práva sťažovateľov na súdnu ochranu rozsudkom krajského súdu č. k. 1 Cob 25/2015-696 z 12. novembra 2015 meritórne nezaoberal, ale podľa zásady rationae temporis ju odmietol ako neprípustnú pre predčasnosť podľa § 53 ods. 1 v spojení s § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

5. Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti ako celku bolo už bez právneho významu zaoberať sa návrhmi sťažovateľov na zrušenie napadnutých rozhodnutí okresného súdu a krajského súdu, ako aj ich návrhom na priznanie náhrady trov právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. mája 2016